

НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ ПУБЛІЧНОГО ПРАВА

ГАВРИЛЮК АНДРІЙ ВАСИЛЬОВИЧ

УДК 342.9 (477)

**АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ МІЖНАРОДНОГО
СПІВРОБІТНИЦТВА ЗА УЧАСТЮ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ**

12.00.07 – адміністративне право і процес;
фінансове право; інформаційне право

**Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата
юридичних наук**

Київ – 2025

Дисертацією є рукопис

Робота виконана в Науково-дослідному інституті публічного права

Науковий керівник:

кандидат юридичних наук, доцент, відмінник освіти України

Боровик Андрій Володимирович,

Науково-дослідний інститут публічного права,
віце-президент з наукової роботи

Офіційні опоненти:

доктор юридичних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України

Дрозд Олексій Юрійович,

Бюро економічної безпеки України,
керівник Департаменту організації забезпечення діяльності

доктор філософії в галузі права, доцент

Деревянко Наталія Зеновіївна,

Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука,
завідувач кафедри кримінально-правових та адміністративно-правових дисциплін

Захист відбудеться «22» березня 2025 р. о 9⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.503.01 у Науково-дослідному інституті публічного права за адресою: 03035, м. Київ, вул. Георгія Кірпи, 2А

З дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці Науково-дослідного інституту публічного права за адресою: 03035, м. Київ, вул. Георгія Кірпи, 2А

Автореферат розісланий «21» лютого 2025 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

Ксенія КУРКОВА

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Обґрунтування вибору теми дослідження. У реаліях сьогодення значущість діяльності Національної поліції України в напрямі забезпечення безпеки й правопорядку в суспільстві, а також захисту прав, свобод та інтересів громадян складно переоцінити, адже саме на цей центральний орган виконавчої влади покладено ключові завдання в правоохоронній сфері нашої країни. Водночас сучасний етап розвитку суспільства означений виникненням нових загроз, що спонукають поліцію адаптуватись і трансформувати власну діяльність, використовуючи інноваційні технології, методи розслідування та превентивні заходи. Усе це передбачає розширення сфери діяльності поліції, зокрема в частині міжнародного співробітництва. Зазначене зумовлено тим, що в умовах глобалізації та розвитку технологій злочинні угруповання діють на міжнародному рівні, що передбачає тісну взаємодію поліцейських з іноземними партнерами, міжнародними організаціями та спеціалізованими структурами безпеки.

У процесі своєї діяльності Національна поліція співпрацює з Інтерполом, Європолем, ООН, правоохоронними органами інших країн, а також бере участь у міжнародних навчаннях, обміні досвідом та інформацією. Така співпраця дозволяє швидко реагувати на нові виклики, удосконалювати професійну підготовку поліцейських, запроваджувати кращі світові практики у сфері забезпечення правопорядку та безпеки. Зазначене вище засвідчує потребу у створенні ефективної системи адміністративно-правових засад міжнародного співробітництва за участю Національної поліції України.

Зв'язок теми дисертації із сучасними дослідженнями. Окремі проблемні питання, присвячені різним аспектам і напрямам діяльності Національної поліції України, у своїх наукових працях розглядали: Н. С. Андрійченко, О. М. Бандурка, О. І. Безпалова, А. В. Боровик, С. М. Бортник, А. Г. Вархов, О. О. Воронятніков, Ю. В. Гаруст, Є. А. Гетьман, Ю. М. Дем'ян, Н. З. Дерев'янко, О. В. Джафарова, О. С. Дніпров, О. Ю. Дрозд, О. М. Дуфенюк, А. В. Калайда, О. Ф. Кобзар, С. О. Книженко, В. В. Конопльов, В. І. Курило, К. М. Куркова, Л. І. Луценко-Миськів, А. А. Манжула, Д. О. Марусевич, В. І. Мельник, М. С. Орлів, В. П. Петков, Є. Ю. Подорожній, А. В. Потопальський, Р. А. Сербин, В. В. Середа, Є. Ю. Соболев, В. В. Сокурено, А. В. Солонар, Л. В. Сорока, О. В. Ткаченко, В. І. Фелик, Р. В. Шаповал, Т. А. Шумейло та багато інших. Проте, попри значний теоретичний доробок, у науковій літературі фактично неопрацьованим є такий важливий напрям діяльності Національної поліції, як міжнародне співробітництво, а також визначення адміністративно-правових засад регулювання правовідносин, що виникають у відповідній сфері суспільного життя.

Таким чином, відсутність комплексних монографічних досліджень, присвячених проблемі міжнародного співробітництва за участю Національної поліції України в сучасних умовах, а також наявність низки прогалин і недоліків організаційного та правового характеру в цій сфері, обумовлюють актуальність і своєчасність теоретичного опрацювання проблеми адміністративно-правових засад міжнародного співробітництва за участю Національної поліції.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконано відповідно до Цілей сталого розвитку України на період до 2030 року, затверджених Указом Президента України від 30 вересня 2019 року № 722/2019; Стратегії розвитку органів системи Міністерства внутрішніх справ на період до 2020 року, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 15 листопада 2017 року № 1023-р; Плану заходів з реалізації Стратегії розвитку органів системи Міністерства внутрішніх справ на період до 2020 року, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2019 року № 693-р. Тема роботи узгоджується з темою науково-дослідної роботи Науково-дослідного інституту публічного права «Правове забезпечення прав, свобод та законних інтересів суб'єктів публічно-правових відносин» (номер державної реєстрації 0120U105390).

Мета та завдання дослідження *Мета* дисертаційного дослідження полягає в тому, щоб спираючись на аналіз наукових поглядів учених, норм чинного законодавства та практичної діяльності органів і підрозділів поліції, з'ясувати сутність й особливості адміністративно-правових засад міжнародного співробітництва за участю Національної поліції, на основі чого розробити пропозиції та рекомендації, спрямовані на вдосконалення адміністративно-правового механізму організації та здійснення міжнародного співробітництва досліджуваними суб'єктами.

Досягнення поставленої мети зумовлює потребу у вирішенні таких *завдань*:

- розкрити сутність міжнародного співробітництва як напряму діяльності Національної поліції та об'єкт адміністративно-правового дослідження;
- схарактеризувати адміністративно-правовий статус Національної поліції як суб'єкта міжнародного співробітництва;
- з'ясувати основні сфери міжнародного співробітництва за участю Національної поліції;
- узагальнити нормативно-правовий масив міжнародного співробітництва за участю Національної поліції та встановити місце в ньому адміністративного законодавства;
- визначити поняття й елементи адміністративно-правового механізму здійснення міжнародного співробітництва за участю Національної поліції;
- виокремити види та форми міжнародного співробітництва за участю Національної поліції;
- окреслити методи міжнародного співробітництва за участю Національної поліції;
- обґрунтувати особливості залучення Національної поліції до участі в міжнародних операціях з підтримки миру та безпеки;
- запропонувати напрями розвитку адміністративного законодавства в частині вдосконалення адміністративно-правового регулювання організації та здійснення міжнародного співробітництва за участю Національної поліції.

Об'єктом дослідження є правові відносини, які виникають у процесі міжнародного співробітництва за участю Національної поліції.

Предмет дослідження – адміністративно-правові засади міжнародного співробітництва за участю Національної поліції.

Методи дисертаційного дослідження. Основу дисертаційного дослідження становлять як загальні, так і спеціальні методи наукового пізнання, застосування яких дало змогу комплексно підійти до виконання поставлених завдань. Так, за допомогою *логіко-семантичного* методу вдалося визначити поняття міжнародного співробітництва як напряму діяльності Національної поліції та об'єкт адміністративно-правового дослідження (підрозділ 1.1), а також розкрити поняття та виокремити елементи адміністративно-правового механізму здійснення міжнародного співробітництва за участю Національної поліції (підрозділ 2.1). Метод *документального аналізу* було застосовано з метою характеристики елементів адміністративно-правового статусу Національної поліції як суб'єкта міжнародного співробітництва (підрозділ 1.2), узагальнення нормативно-правового масиву міжнародного співробітництва за участю Національної поліції, а також встановлення місця в ньому адміністративного законодавства (підрозділ 1.4). Окреслити основні сфери міжнародного співробітництва за участю Національної поліції (підрозділ 1.3) вдалося за допомогою *аналітичного* методу. Метод *класифікації* надав можливість виокремити види та форми міжнародного співробітництва за участю Національної поліції (підрозділ 2.2). З'ясувати методи міжнародного співробітництва поліції (підрозділ 2.3) та особливості її залучення до участі в міжнародних операціях з підтримки миру й безпеки (підрозділ 3.1) дали змогу *структурно-логічний* і *системно-функціональний* методи. Визначенню напрямів розвитку адміністративного законодавства в частині вдосконалення адміністративно-правового регулювання організації та здійснення міжнародного співробітництва за участю Національної поліції (підрозділ 3.2) сприяли методи *моделювання* та *прогнозування*.

Науково-теоретичне підґрунтя роботи становлять праці фахівців з галузі адміністративного права. Крім того, було використано здобутки вчених інших галузевих дисциплін, зокрема міжнародного права, теорії держави та права, соціології, філософії, психології, теорії управління тощо.

Нормативно-правову основу дисертаційної роботи становлять Конституція України, численні міжнародні нормативно-правові акти, ратифіковані у встановленому законом порядку, а також низка законодавчих і підзаконних нормативно-правових актів, положення яких регулюють діяльність Національної поліції, зокрема в напрямі міжнародного співробітництва.

Інформаційною та емпіричною базою дисертаційної роботи є узагальнення практичної діяльності Національної поліції України, науково-періодичні видання, статистичні дані тощо.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що дисертація є одним з перших комплексних монографічних досліджень після початку повномасштабного вторгнення, у якому комплексно розкрито сутність та особливості адміністративно-правових засад міжнародного співробітництва за участю Національної поліції, на основі чого надано пропозиції та рекомендації, спрямовані на вдосконалення адміністративно-правового механізму організації та здійснення міжнародного співробітництва досліджуваними суб'єктами в сучасних умовах.

У результаті проведеного дослідження сформульовано низку нових наукових положень і висновків. Зокрема, у роботі:

вперше:

- на науково-теоретичному рівні аргументовано, що з огляду на сучасні реалії функціонування правоохоронної системи та виклики, які стоять перед Національною поліцією України, найбільш пріоритетним є міжнародне співробітництво: по-перше, у сфері боротьби зі злочинністю; по-друге, у напрямі підтримання миру та безпеки; по-третє, з метою вдосконалення якості кадрового складу поліції та її структурних підрозділів;

- запропоновано авторське визначення поняття адміністративно-правового механізму здійснення міжнародного співробітництва за участю Національної поліції, до елементів якого зараховано: принципи міжнародного співробітництва; суб'єкти забезпечення міжнародного співробітництва; об'єкт міжнародного співробітництва; адміністративно-правові форми та методи здійснення міжнародного співробітництва;

- аргументовано, що методами міжнародного співробітництва за участю Національної поліції є такі: переконання, організаційний, управлінський, економічний, інформаційний, аналітичний методи, методи планування та прогнозування;

удосконалено:

- обґрунтування наукової думки про те, що міжнародне співробітництво за участю Національної поліції України становить особливий вектор діяльності органів і підрозділів Національної поліції щодо побудови відносин взаємодії та співпраці з іншими державами, уповноваженими ними органами влади, міжнародними організаціями тощо з метою подальшої організації виконання на національному рівні результатів і цілей такого співробітництва;

- теоретичний підхід до визначення поняття адміністративно-правового статусу Національної поліції України як суб'єкта міжнародного співробітництва, яким визнано регламентоване національним законодавством юридичне положення цього центрального органу виконавчої влади в адміністративно-правових відносинах, які виникають у процесі організації та здійснення заходів міжнародної взаємодії щодо провадження поліцейської діяльності, виражене в ієрархічному розташуванні цього органу в структурі державно-владних відомств, а також його компетенції та повноваженнях;

- перелік форм міжнародного співробітництва за участю Національної поліції, до яких зараховано: 1) організацію обміну інформацією з питань запобігання, протидії та попередження правопорушень; 2) направлення поліцейських для виконання визначених міжнародними угодами завдань і функцій; 3) проведення спільних операцій і роботу міжнародних слідчих (оперативних) груп; 4) організацію проведення круглих столів, конференцій, тренінгів, інших наукових та науково-практичних заходів;

дістали подальшого розвитку:

- теза про те, що участь України в міжнародних операціях щодо підтримання миру й безпеки має надважливе значення для європейської та євроатлантичної

інтеграції нашої країни. Що ж стосується безпосередньо Національної поліції України, то її залучення до відповідних заходів має важливе не лише міжнародне, а й національне значення, оскільки така спільна діяльність забезпечує обмін необхідним досвідом, а отже, позитивно впливає на якість та ефективність виконання завдань, які стоять перед поліцією як ключовим правоохоронним органом України;

– обґрунтування наукової думки про те, що розв’язання проблеми корупції в поліції, яке, як вбачається, позитивно вплине на міжнародне співробітництво, має включати: 1) створення системи моніторингу та незалежних органів контролю, які б могли ефективно реагувати на корупційні діяння; 2) перегляд системи покарань для осіб, які вчиняють корупційні правопорушення; 3) підвищення рівня грошового та соціального забезпечення, а також загальної якості умов праці поліцейських; 4) постійні, регулярні тренінги для правоохоронців, зокрема щодо етики, прав людини та стандартів поведінки, що повинні допомогти зберегти високу професійну підготовку поліцейських;

– твердження про те, що в нормативно-правовому масиві міжнародної співпраці за участю України ключове місце належить нормам адміністративного права, адже саме адміністративне законодавство регламентує внутрішні процеси забезпечення співробітництва, а також використання його результатів на практиці.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що викладені в дисертації висновки та пропозиції використовуються і можуть бути використані в:

– *науково-дослідній сфері* – як підґрунтя для проведення подальших теоретико-прикладних досліджень, присвячених адміністративно-правовим засадам міжнародного співробітництва за участю Національної поліції України (акт впровадження Науково-дослідного інституту публічного права);

– *правотворчій діяльності* – у процесі розроблення нових і вдосконалення чинних нормативно-правових актів різної юридичної сили, норми яких спрямовані на регулювання адміністративно-правових засад міжнародного співробітництва за участю Національної поліції України;

– *правозастосовній діяльності* – з метою підвищення ефективності діяльності органів і підрозділів Національної поліції України в напрямі міжнародного співробітництва;

– *освітньому процесі* – під час підготовки підручників і навчальних матеріалів з дисциплін «Адміністративне право», «Поліцейстика», «Міжнародне право» тощо.

Апробація матеріалів дисертації. Підсумки розроблення проблематики та відповідні висновки оприлюднено на міжнародних науково-практичних конференціях «Виклики сучасності та наукові підходи до їх вирішення» (м. Київ, 12–13 серпня 2020 р.), «Науково-практичні засади розвитку наукової думки на сучасному етапі державотворення» (м. Київ, 22–23 вересня 2021 р.), «Інноваційні підходи до реформування сучасного законодавства» (м. Київ, 20–21 квітня 2023 р.).

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, які містять дев’ять підрозділів, загальних висновків, списку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг дисертації становить 206 сторінок. Список використаних джерел містить 221 найменування на 26 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано вибір теми дисертаційного дослідження, її зв'язок з науковими програмами, темами, планами, визначено об'єкт, предмет і методи дослідження, його мету й завдання, розкрито наукову новизну отриманих результатів, теоретичне та практичне значення роботи, надано відомості про апробацію результатів дослідження, структуру й обсяг дисертації.

Розділ 1 «Загальна характеристика адміністративно-правових засад міжнародного співробітництва за участю Національної поліції» складається з чотирьох підрозділів.

У *підрозділі 1.1 «Міжнародне співробітництво як напрям діяльності Національної поліції та об'єкт адміністративно-правового дослідження»* акцентовано увагу на тому, що на сьогодні практично кожен орган влади в тій чи іншій формі взаємодіє з державними відомствами інших країн, міжнародними організаціями та міжнародним бізнес-сектором, що дає змогу обмінюватися досвідом, залучати додаткові ресурси для реалізації поставлених національним законодавством цілей, сприяти розвитку власної організаційної та технічної інфраструктури тощо. До таких органів належить і Національна поліція України, у діяльності якої міжнародне співробітництво – важлива складова функціоналу.

Розкрито етимологічне походження термінів «співробітництво» та «міжнародне співробітництво», задля чого узагальнено як наукові праці вчених, так і норми чинного законодавства, у якому ці терміни використовуються. Наведено характерні особливості міжнародного співробітництва за різними напрямками діяльності органів Національної поліції України. З'ясовано, що міжнародне співробітництво є одним з найбільш важливих напрямів діяльності поліції, який особливої значущості набув у зв'язку з повномасштабним вторгненням. Запропоновано авторське визначення поняття «міжнародне співробітництво як напрям діяльності Національної поліції». Зауважено, що міжнародне співробітництво сприяє адекватній та оперативній реакції з боку Національної поліції на регіональні безпекові виклики, наприклад, транснаціональну злочинність, та належить до компетенції цього правоохоронного органу. Взаємодія із сусідніми державами дозволяє отримувати інформацію про нові злочинні організації та групи, особливості їх міжнародної злочинної діяльності, виявляти корупційні схеми прикриття роботи останніх тощо.

Доведено, що міжнародне співробітництво як об'єкт адміністративно-правового дослідження має надважливе значення, адже йдеться не лише про взаємодію суб'єктів міжнародного права, а й виконання досягнутих з ними домовленостей в Україні безпосередньо, що полягає в роботі поліції як державного органу. Зазначене підтверджує потребу в проведенні адміністративно-правового дослідження міжнародного співробітництва Національної поліції України, що дозволить встановити нормативно-правовий масив цього напрямку діяльності, механізм, різновиди, форми його здійснення та низку інших важливих моментів.

У *підрозділі 1.2 «Адміністративно-правовий статус Національної поліції як суб'єкта міжнародного співробітництва»* зазначено, що оцінка адміністративно-правового статусу Національної поліції як суб'єкта міжнародного співробітництва

передусім потребує уточнення понятійного апарату дослідження, у зв'язку з чим схарактеризовано наукові підходи вчених до тлумачення термінів «статус», «соціальний статус», «правовий статус» та «адміністративно-правовий статус», що дало змогу визначити поняття адміністративно-правового статусу Національної поліції як суб'єкта міжнародного співробітництва.

Виокремлено найбільш важливі елементи адміністративно-правового статусу Національної поліції як учасника міжнародного співробітництва, а також розкрито їх специфіку. Доведено, що поліція є самостійним та активним учасником відносин у сфері міжнародного співробітництва.

У межах дослідження адміністративно-правового статусу Національної поліції України встановлено, що міжнародне співробітництво охоплює значну кількість сфер діяльності цього суб'єкта, пов'язаних як з наданням поліцейських послуг, так й іншими внутрішньоорганізаційними питаннями.

У підрозділі 1.3 «Основні сфери міжнародного співробітництва за участю Національної поліції» наголошено, що в умовах масштабних глобалізаційних процесів злочинність транснаціонального змісту набуває дедалі більшого поширення, адже відкриті кордони зумовлюють суттєву динаміку міграції людей, серед яких багато представників кримінального світу. У зв'язку з цим Національна поліція України, співпрацюючи з міжнародними правоохоронними організаціями, такими як Інтерпол та Європол, а також окремими державами, забезпечує протидію злочинам, що є кримінально караними відповідно до національного та зарубіжного законодавства.

До основних сфер міжнародного співробітництва за участю Національної поліції зараховано: протидію міжнародній, транснаціональній злочинності; протидію міжнародній наркозлочинності й торгівлі людьми; підтримку миру та безпеки шляхом участі в миротворчих місіях. Схарактеризовано сучасний стан міжнародного співробітництва за участю Національної поліції в окреслених сферах.

Акцентовано увагу на тому, що міжнародне співробітництво за участю Національної поліції відбувається не лише у сферах, пов'язаних із протидією злочинності й підтримкою миру та безпеки, а й у таких важливих сферах, як підготовка персоналу для органів і підрозділів НПУ, а також обмін інформацією.

Обґрунтовано, що з огляду на сучасні реалії функціонування правоохоронної системи та виклики, які стоять перед Національною поліцією України, найбільш пріоритетним є міжнародне співробітництво у сфері боротьби зі злочинністю, підтримання миру та безпеки, а також удосконалення якості кадрового складу. Саме ці три вектори найбільше відповідають компетенції та завданням поліції, сприяють якісному виконанню та загальному розвитку механізмів поліцейської діяльності з урахуванням міжнародних стандартів і позитивних іноземних практик.

У підрозділі 1.4 «Нормативно-правовий масив міжнародного співробітництва за участю Національної поліції та місце в ньому адміністративного законодавства» розкрито співвідношення норм адміністративного й інших галузей права в регулюванні процедури міжнародної взаємодії за участю Національної поліції України.

Проаналізовано норми Конституції України, у яких закріплено загальні засади міжнародної взаємодії та міжнародних відносин. Особливу увагу присвячено аналізу міжнародних нормативно-правових актів, ратифікованих Україною у сфері міжнародно-правового регулювання взаємодії правоохоронних органів. Встановлено, що нормативно-правовий масив міжнародного співробітництва за участю Національної поліції становлять численні угоди України з іншими державами, урядами, конфедеративними утвореннями тощо. Розглянуто зміст Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії та їхніми державами-членами, з іншої сторони, від 27 червня 2014 року, у якій передбачено комплекс напрямів співпраці в правоохоронній сфері.

Наголошено, що на національному нормативно-правовому рівні, крім Конституції та міжнародних документів, юридичний масив регулювання міжнародного співробітництва за участю Національної поліції України доповнюють законодавчі акти, зокрема цільовий документ – Закон України «Про Національну поліцію». Проаналізовано норми зазначеного нормативно-правового акта. Констатовано, що окремі закони упорядковують питання взаємодії з іноземними державами й організаціями за участю Національної поліції України в конкретних сферах, окреслено коло таких законів та акцентовано на відповідних нормах.

Зауважено, що положення законодавчих актів уточнюються підзаконними нормативними документами, що регулюють форми, методи, порядок здійснення міжнародного співробітництва та інші техніко-правові питання цього напряму діяльності. Проаналізовано відповідні підзаконні нормативно-правові акти.

Щодо місця адміністративного законодавства в правовому регулюванні міжнародного співробітництва за участю Національної поліції України зазначено, що в нормативно-правовому масиві міжнародної співпраці за участю цього правоохоронного органу адміністративне законодавство регламентує внутрішні процеси забезпечення та проведення співробітництва, а також використання його результатів на практиці.

Розділ 2 «Організація здійснення міжнародного співробітництва за участю Національної поліції» складається з трьох підрозділів.

У підрозділі 2.1 *«Поняття та елементи адміністративно-правового механізму здійснення міжнародного співробітництва за участю Національної поліції»* з'ясовано, що адміністративно-правовий механізм є складною, регульованою законодавством України комплексною категорією, яка включає набір різноманітних, функціонуючих як єдине ціле елементів. Останні слугують забезпечувальним чинником міжнародної взаємодії, який відповідає за створення правових, організаційних, матеріально-технічних та інших умов її здійснення.

Встановлено, що адміністративно-правовий механізм – це різновид класичного правового механізму, який формується та діє в межах адміністративної галузі права та предмета її регулювання. Запропоновано авторське визначення категорії адміністративно-правового механізму проведення міжнародного співробітництва за участю Національної поліції. Обґрунтовано висновок, згідно з яким адміністративний характер такого механізму засвідчує, що він діє в контексті

державного управління, тобто сфери функціонування органів державної влади та місцевого самоврядування. Інакше кажучи, він показує, за допомогою яких публічно-правових інструментів держава реалізує свої функції в тій чи іншій галузі суспільного життя. Причому перелік елементів такого механізму є унікальним та відповідає конкретному явищу або процесу, з яким його пов'язано.

Окреслено коло елементів адміністративно-правового механізму здійснення міжнародного співробітництва за участю Національної поліції та схарактеризовано їх. Обґрунтовано положення про те, що окреслені елементи найбільш змістовно характеризують адміністративно-правовий механізм здійснення міжнародного співробітництва за участю Національної поліції. Причому перелік таких елементів не є вичерпним, а отже, важливим завданням законодавця є розширення їх кола та змісту, що забезпечить більш ефективне функціонування правовідносин, які виникають у досліджуваній сфері суспільного життя.

У підрозділі 2.2 *«Види та форми міжнародного співробітництва за участю Національної поліції»* аргументовано твердження, згідно з яким більшість учених зауважують, що співробітництво ніколи не відбувається в одноманітному порядку. Зазначене, зокрема, підтверджує огляд праць, у яких науковці висвітлювали особливості співпраці у сфері публічного управління, у тому числі на міжнародному рівні.

З'ясовано, що види співробітництва – це окремі приклади взаємовідносин між двома сторонами, що характеризуються власним набором цілей, форм і методів здійснення такої співпраці. Запропоновано види міжнародного співробітництва за участю Національної поліції України класифікувати: а) за суб'єктом, з яким встановлюється співробітництво (у цьому контексті окремо проаналізовано особливості міжнародного співробітництва на національному рівні, між державами загалом та міжнародного співробітництва з міжнародними організаціями за участю Національної поліції); б) за типом відносин у міжнародному співробітництві (запропоновано окремо розглядати міжнародне співробітництво у вигляді партнерства та у вигляді наставництва); в) за ціллю реалізації (виокремлено міжнародне співробітництво з метою отримання допомоги, протидії правопорушенням, забезпечення безпеки й порядку тощо). Наголошено, що кожний із зазначених видів вирізняється власним набором форм міжнародного співробітництва за участю Національної поліції України.

На основі узагальнення теоретичних підходів учених щодо розуміння форм діяльності Національної поліції в зазначеному контексті запропоновано авторське визначення терміна «форми міжнародного співробітництва за участю Національної поліції». Схарактеризовано відповідні форми співробітництва.

У підрозділі 2.3 *«Методи міжнародного співробітництва за участю Національної поліції»* акцентовано на тому, що участь Національної поліції в міжнародному співробітництві передбачає використання набору інструментів і засобів, тобто методів.

Методами міжнародного співробітництва за участю Національної поліції визнано сукупність способів, прийомів, заходів і процедур, що використовуються міжнародними правоохоронними органами та Національною поліцією для

організації, координації та реалізації спільних заходів з метою забезпечення правопорядку, боротьби зі злочинністю та зміцнення громадської безпеки на міжнародному й національному рівнях. Наголошено, що ці методи охоплюють організаційні, управлінські, інформаційні, аналітичні, оперативно-розшукові, правові та інші підходи, що сприяють ефективній співпраці поліції різних держав.

Розкрито специфічні властивості таких методів міжнародного співробітництва за участю Національної поліції: 1) метод переконання (полягає в тому, що він характеризує систему засобів, завдяки яким сторони взаємодії мають змогу досягнути консенсусу шляхом здійснення впливу на поведінку партнерів за допомогою наведення чітких аргументів, доведення переваг, що дає змогу виявити спільні інтереси й досягти кінцевої заздалегідь визначеної мети); 2) організаційний метод (становить сукупність дій і систему заходів, спрямованих на налагодження взаємодії та забезпечення координації з іноземними правоохоронними структурами й установами. Цей метод базується на створенні відповідних організаційних механізмів, які забезпечують систематичний обмін інформацією, планування спільних операцій та вдосконалення процедур міжнародної взаємодії); 3) управлінський метод (його ключове призначення полягає в тому, що реалізація заходів і взаємодії в досліджуваній сфері є фактично неможливою без прийняття науково обґрунтованих, логічних та оперативних управлінських рішень); 4) економічний метод (базується на тому, що ефективне управління безпекою на міжнародному рівні потребує не лише правових та організаційних зусиль, а й економічних інвестицій, які дозволяють досягати конкретних результатів у боротьбі із транснаціональними загрозами, такими як тероризм, наркоторгівля, організована злочинність і кіберзлочинність); д) інформаційний метод (включає не лише обмін розвідувальною та оперативною інформацією, а й спільні бази даних, у яких зберігається інформація про злочини, підозрюваних, об'єкти, що перебувають під розслідуванням, а також про інші ключові фактори, що можуть впливати на розслідування); 5) аналітичний метод (є потужним інструментом для підтримки ефективного міжнародного співробітництва, що дозволяє своєчасно реагувати на глобальні загрози й реалізовувати скоординовані стратегії для забезпечення миру та безпеки на міжнародній арені); 6) метод планування (дозволяє вибудовувати стратегію взаємодії правоохоронних органів різних країн, визначати спільні пріоритети, розподіляти ресурси та забезпечувати ефективне реагування на виклики, пов'язані з транснаціональною злочинністю, тероризмом, кіберзлочинністю та незаконним обігом наркотиків); 7) метод прогнозування (сприяє підвищенню ефективності міжнародних поліцейських операцій, посиленню контролю за ризиковими напрямками та вдосконаленню механізмів протидії кримінальним викликам).

Розділ 3 «Шляхи вдосконалення адміністративно-правового механізму організації та здійснення міжнародного співробітництва за участю Національної поліції» складається з двох підрозділів.

У підрозділі 3.1 *«Особливості залучення Національної поліції до участі в міжнародних операціях з підтримки миру та безпеки»* зазначено, що ключовим суб'єктом, який може бути ініціатором та водночас координатором міжнародних

операцій з підтримки миру та безпеки, є Організація Об'єднаних Націй, зокрема Рада безпеки ООН. Схарактеризовано правовий статус ООН і порядок залучення миротворців до міжнародних операцій з підтримки миру та безпеки.

Проаналізовано правові засади та порядок залучення працівників Національної поліції до участі в міжнародних операціях з підтримки миру і безпеки. Зауважено, що участь України в міжнародних операціях щодо підтримання миру й безпеки має надважливе значення для європейської та євроатлантичної інтеграції нашої країни. Що ж стосується безпосередньо Національної поліції України, то її залучення до відповідних заходів має важливе не лише міжнародне, а й національне значення, оскільки така спільна діяльність забезпечує обмін необхідним досвідом, а отже, позитивно впливає на якість та ефективність виконання завдань, які стоять перед поліцією як ключовим правоохоронним органом України.

Обґрунтовано специфіку залучення Національної поліції до участі в міжнародних операціях з підтримки миру та безпеки. Констатовано, що на сьогодні адміністративно-правові механізми залучення саме Національної поліції до участі в міжнародних операціях з підтримки миру і безпеки є недосконалими та потребують доопрацювання.

У підрозділі 3.2 *«Розвиток адміністративного законодавства в частині вдосконалення адміністративно-правового регулювання організації та здійснення міжнародного співробітництва за участю Національної поліції»* аргументовано, що на сьогодні адміністративне законодавство, яке регулює міжнародне співробітництво за участю Національної поліції, має низку недоліків. Наявність останніх зумовлена: а) невизначеністю ролі поліції в таких правовідносинах; б) відсутністю концептуального бачення законодавця щодо розв'язання проблем у цій сфері; в) нестабільністю міжнародних правовідносин між Україною та іншими державами; г) внутрішньою політичною, соціальною та економічною нестабільністю; д) відсутністю ефективної системи підготовки кадрів, орієнтованої на забезпечення міжнародного співробітництва за участю Національної поліції.

З метою вдосконалення адміністративно-правового регулювання організації та здійснення міжнародного співробітництва за участю Національної поліції доведено доцільність: а) розроблення концепції розвитку НПУ, у якій слід передбачити окремий розділ, присвячений удосконаленню саме міжнародного співробітництва. У цьому контексті Концепція дасть змогу: забезпечити відповідність національного законодавства міжнародному; переглянути організаційну структуру Національної поліції України, яка сприятиме більш ефективному й раціональному використанню людських та інших ресурсів у міжнародній взаємодії; якісно покращити систему підготовки працівників поліції, які можуть бути залучені до міжнародного співробітництва; розширити матеріально-ресурсну базу міжнародної діяльності поліції; вдосконалити систему соціального забезпечення поліцейських, які залучаються до міжнародних операцій; б) розробити Інструкцію підготовки поліцейських до участі в міжнародних заходах та операціях, метою якої має бути забезпечення високого рівня професійної, правової та психологічної підготовки поліцейських, які беруть участь у міжнародних заходах, підвищення ефективності їхньої діяльності та забезпечення відповідності міжнародним стандартам у правоохоронній галузі;

в) переглянути систему відбору до підрозділів Національної поліції, які відповідають за міжнародне співробітництво.

ВИСНОВКИ

У **висновках** дисертаційного дослідження наведено теоретичне узагальнення та нове вирішення наукового завдання, яке полягало в тому, щоб розкрити сутність і виокремити особливості адміністративно-правових засад міжнародного співробітництва за участю Національної поліції, на основі чого навести пропозиції та рекомендації, спрямовані на вдосконалення адміністративно-правового механізму організації та здійснення міжнародного співробітництва досліджуваними суб'єктами. У результаті дослідження сформульовано низку нових наукових висновків, основні з них такі:

1. Обґрунтовано висновок про те, що міжнародне співробітництво як напрям діяльності Національної поліції України становить комплексний, нормативно врегульований вектор: 1) діяльності органів і підрозділів Національної поліції щодо побудови відносин взаємодії та співпраці з іншими державами, уповноваженими ними органами влади, міжнародними організаціями тощо; 2) організації виконання на національному рівні результатів і цілей співробітництва, що має на меті: по-перше, вивчення зарубіжного досвіду з питань правоохоронної діяльності, виховання поліцейських, організації ефективної діяльності органів і підрозділів поліції тощо; по-друге, перейняття та імплементацію європейських стандартів побудови сфери забезпечення безпеки та правопорядку в державі, нормативно-правове обґрунтування загальноєвропейських вимог до роботи поліцейських; по-третє, участь держави в забезпеченні регіональної безпеки на території Європи; по-четверте, сприяння на національному рівні активному й ефективному розвитку діяльності органів і підрозділів поліції, відповідно до найбільш позитивних зарубіжних прикладів функціонування поліцейських органів.

2. Доведено, що Національна поліція України є самостійним та активним учасником відносин у сфері міжнародного співробітництва, що зумовлено ключовими особливостями її адміністративно-правового статусу, а саме: а) підпорядкованістю поліції Міністерству внутрішніх справ, яке забезпечує укладання та реалізацію міжнародних угод, що стосуються поліції, організацію та проведення міжнародних заходів із залученням Національної поліції; б) належністю міжнародного співробітництва до компетенції цього центрального органу виконавчої влади, що визначено ст. 4 Закону України «Про Національну поліцію»; в) існуванням законодавчо визначеної системи повноважень Національної поліції України у сфері міжнародного співробітництва, а також окремих структурних підрозділів, які на цільовій і систематичній основі забезпечують виконання цих повноважень.

3. Констатовано, що з огляду на сучасні реалії функціонування правоохоронної системи та виклики, які стоять перед Національною поліцією України, найбільш пріоритетним є міжнародне співробітництво у сфері боротьби зі злочинністю, підтримання миру та безпеки, а також удосконалення якості кадрового складу. Саме

ці три вектори найбільше відповідають компетенції та завданням поліції, сприяють якісному виконанню та загальному розвитку механізмів поліцейської діяльності з урахуванням міжнародних стандартів і позитивних іноземних практик.

4. Зазначено, що основу нормативно-правового масиву міжнародного співробітництва за участю Національної поліції становлять численні міжнародні акти (угоди, конвенції, меморандуми), які закріплюють домовленості й зобов'язання України щодо співпраці та взаємодії з правоохоронними органами інших держав, країнами загалом, міжнародними організаціями з питань протидії злочинності, боротьби з її окремими формами, обміну досвідом та інформацією, проведення спільних дій, взаємного ресурсного забезпечення тощо. Водночас співробітництво потребує організації виконання міжнародних положень у діяльності Національної поліції, її органів і підрозділів, з приводу чого виникають адміністративні правовідносини, які своєю чергою є предметом регулювання саме адміністративного законодавства. Таким чином, у нормативно-правовому масиві міжнародної співпраці за участю України адміністративне законодавство регламентує внутрішні процеси забезпечення проведення співробітництва, а також використання його результатів на практиці.

5. Розкрито сутність адміністративно-правового механізму здійснення міжнародного співробітництва за участю Національної поліції як визначеної нормами адміністративного законодавства системи взаємопов'язаних і взаємодоповнюючих елементів, за допомогою яких створюються умови та реалізуються різні напрями міжнародного співробітництва за участю Національної поліції, її органів і структурних підрозділів. Кожен структурний елемент такого механізму має власне юридичне призначення та зміст. Водночас у сукупності вони забезпечують організацію умов проведення міжнародного співробітництва за участю поліції, досягнення поставлених у межах цього напрямку діяльності цілей. Виокремлено такі елементи зазначеного механізму: принципи міжнародного співробітництва; суб'єкти забезпечення міжнародного співробітництва; об'єкт міжнародного співробітництва; адміністративно-правові форми та методи здійснення міжнародного співробітництва.

6. З'ясовано, що міжнародне співробітництво за участю Національної поліції слід класифікувати: 1) за суб'єктом, з яким встановлюється співробітництво: міжнародна співпраця з державами та міжнародними організаціями; 2) за типом відносин: партнерство та наставництво; 3) за ціллю реалізації: співпраця з отримання допомоги, протидії правопорушенням, забезпечення безпеки й порядку.

Формами міжнародного співробітництва за участю Національної поліції запропоновано вважати врегульовані адміністративно-правовими нормами групи публічно-правових, організаційно-управлінських дій та операцій, що вчиняються спеціально уповноваженими підрозділами МВС, органами й підрозділами поліції, спрямовані на реалізацію механізму й цілей міжнародного співробітництва у відповідній сфері. До форм міжнародного співробітництва за участю Національної поліції зараховано: 1) організацію обміну інформацією з питань запобігання, протидії та попередження правопорушень; 2) направлення поліцейських для виконання визначених міжнародними угодами завдань і функцій; 3) проведення

спільних операцій і робота міжнародних слідчих (оперативних) груп; 4) організацію проведення круглих столів, конференцій, тренінгів, інших наукових та науково-практичних заходів.

7. Методами міжнародного співробітництва за участю Національної поліції визнано сукупність способів, прийомів, заходів і процедур, що використовуються міжнародними правоохоронними органами та Національною поліцією для організації, координації та реалізації спільних заходів з метою забезпечення правопорядку, боротьби зі злочинністю та зміцнення громадської безпеки на міжнародному й національному рівнях. До переліку таких методів віднесено: метод переконання, організаційний, управлінський, економічний, інформаційний, аналітичний методи, методи планування та прогнозування.

8. Виокремлено особливості залучення Національної поліції до участі в міжнародних операціях з підтримки миру і безпеки: по-перше, спеціальний порядок залучення поліцейських до таких місій, що регулюються нормами міжнародного та національного законодавства; 1) наявність спеціально уповноваженого кола суб'єктів, які відповідають: а) за відбір і підготовку фахівців; б) підготовку навчально-методичних матеріалів; в) розроблення та впровадження планів реалізації відповідних заходів; 3) особливі підстави та умови для виникнення досліджуваних міжнародних правовідносин; 4) розширений перелік гарантій міжнародного та національного характеру для поліцейських, які беруть участь в операціях з підтримки миру та безпеки; 5) більш широкий перелік вимог до поліцейських, які залучаються до міжнародних операцій, порівняно з тими, що містяться у Законі України «Про Національну поліцію». Як недолік відмічено, що на сьогодні адміністративно-правові механізми залучення саме Національної поліції до участі в міжнародних операціях з підтримки миру й безпеки є недосконалими та потребують комплексного доопрацювання.

9. Констатовано, що розвиток адміністративного законодавства в частині вдосконалення адміністративно-правового регулювання організації та здійснення міжнародного співробітництва за участю Національної поліції має здійснюватись за такими напрямками:

а) нормативно-правовий, який передбачає: по-перше, розроблення Концепції розвитку Національної поліції України, метою якої має бути вдосконалення правових, організаційних і кадрових засад діяльності Національної поліції. Окремим напрямом вказаної Концепції має бути покращення міжнародного співробітництва поліції; по-друге, перегляд ст. 4 Закону України «Про Національну поліцію», у якій доцільно більш детально визначити організаційні засади участі поліції в міжнародному співробітництві, а також повноваження цього центрального органу виконавчої влади в межах досліджуваних правовідносин; по-третє, розроблення Інструкції підготовки поліцейських до участі в міжнародних заходах та операціях, метою якої має бути забезпечення високого рівня професійної, правової та психологічної підготовки поліцейських, які беруть участь у міжнародних заходах, підвищення ефективності їхньої діяльності й забезпечення відповідності міжнародним стандартам у правоохоронній галузі;

б) організаційний напрям, у межах якого першочерговим кроком має бути вдосконалення системи кадрового забезпечення, що своєю чергою передбачає: 1) посилення вимог до кандидатів на посади в департаменти, які відповідають за міжнародне співробітництво; 2) покращення системи підготовки поліцейських, яка має бути орієнтована на вивчення міжнародного досвіду, законодавства, а також серйозну мовну підготовку. Крім того, наголошено на потребі у впровадженні новітніх інформаційних технологій, таких як штучний інтелект, за допомогою якого вбачається можливим здійснювати комплексний аналіз значного масиву даних та автоматизувати процес збору, обробки й збереження інформації. Обґрунтовано напрями розв'язання проблеми корупції в поліції, що сприятиме підвищенню загального рівня довіри до поліції.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Гаврилюк А. В. До характеристики адміністративно-правового статусу Національної поліції як суб'єкта міжнародного співробітництва. *Юридична наука*. 2020. № 3. Т. 2. С. 201–205.
2. Гаврилюк А. В. До характеристики ключових форм міжнародного співробітництва за участю Національної поліції. *Держава та регіони: Серія «Право»*. 2022. № 3(77). С. 280–284.
3. Havryliuk A. Crime control as one of the main areas of international cooperation with the participation of the National Police. *Entrepreneurship, Economy and Law*. 2024. № 1. Р. 45–51.
4. Гаврилюк А. В. До проблеми визначення поняття адміністративно-правового механізму здійснення міжнародного співробітництва за участю Національної поліції. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2024. Вип. 5. С. 198–202.
5. Гаврилюк А. В. Міжнародне співробітництво як важливий напрям діяльності Національної поліції. *KELM*. 2024. № 5(65). С. 143–146 (Республіка Польща).

які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

6. Гаврилюк А. В. Підтримка миру та безпеки, як одна з основних сфер міжнародного співробітництва за участю Національної поліції. *Виклики сучасності та наукові підходи до їх вирішення: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 12–13 серп. 2020 р.)*. Київ: Наук.-дослід. ін-т публік. права, 2020. С. 132–134.
7. Гаврилюк А. В. Міжнародно-правові засади міжнародного співробітництва за участю Національної поліції. *Науково-практичні засади розвитку наукової думки на сучасному етапі державотворення: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 22–23 верес. 2021 р.)*. Київ: Наук.-дослід. ін-т публік. права, 2021. С. 118–120.
8. Гаврилюк А. В. До характеристики елементів адміністративно-правового механізму здійснення міжнародного співробітництва за участю Національної поліції. *Інноваційні підходи до реформування сучасного законодавства: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 20–21 квіт. 2023 р.)*. Київ: Наук.-дослід. ін-т публік. права, 2023. С. 44–46.

АНОТАЦІЯ

Гаврилюк А. В. Адміністративно-правові засади міжнародного співробітництва за участю Національної поліції. – *Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.*

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право». – Науково-дослідний інститут публічного права, Київ, 2025.

У дисертаційному дослідженні наведено теоретичне узагальнення та нове вирішення наукового завдання, яке полягало в тому, щоб розкрити сутність і виокремити особливості адміністративно-правових засад міжнародного співробітництва за участю Національної поліції, на основі чого навести пропозиції та рекомендації, спрямовані на вдосконалення адміністративно-правового механізму організації та здійснення міжнародного співробітництва досліджуваними суб'єктами. Висвітлено сутність міжнародного співробітництва як пряму діяльності Національної поліції та об'єкт адміністративно-правового дослідження. Схарактеризовано адміністративно-правовий статус Національної поліції як суб'єкта міжнародного співробітництва. Встановлено основні сфери та нормативно-правовий масив міжнародного співробітництва за участю Національної поліції. Визначено поняття та виокремлено елементи адміністративно-правового механізму здійснення міжнародного співробітництва за участю Національної поліції, встановлено його види та форми. Окреслено методи міжнародного співробітництва в цій сфері. З'ясовано особливості залучення Національної поліції до участі в міжнародних операціях з підтримки миру та безпеки. Запропоновано напрями розвитку адміністративного законодавства в частині вдосконалення адміністративно-правового регулювання організації та здійснення міжнародного співробітництва за участю Національної поліції.

Ключові слова: міжнародне співробітництво, Національна поліція, адміністративно-правове дослідження, адміністративно-правовий статус, нормативно-правове регулювання, адміністративне право, адміністративно-правовий механізм, види співробітництва, форми, методи, підтримка миру та безпеки, удосконалення, адміністративне законодавство.

SUMMARY

Havryliuk, A. V. Administrative and Legal Framework for International Cooperation Involving the National Police. – *Qualification scientific work on the rights of the manuscript.*

The thesis for obtaining a scientific degree of Candidate of Juridical Science in speciality 12.00.07 «Administrative Law and Procedure; Financial Law; Information Law». – Scientific Institute of Public Law, Kyiv, 2025.

The thesis provides a theoretical generalisation and a new solution to the scientific task of revealing the essence and summarising the specific features of the administrative and legal framework for international cooperation involving the National Police, and on this basis, to develop proposals and recommendations aimed at improving the

administrative and legal mechanism for organising and implementing international cooperation by the actors under study.

The essence of international cooperation as an area of activities of the National Police and as an object of administrative and legal research is revealed. The administrative and legal status of the National Police as an actor of international cooperation is characterised. The main areas of international cooperation involving the National Police are identified. The regulatory and legal framework for international cooperation with the participation of the National Police is summarised and the place of administrative legislation in it is determined. The concept of the administrative and legal mechanism for international cooperation involving the National Police is defined, and the elements thereof are identified. The types and forms of international cooperation involving the National Police are highlighted. The methods of international cooperation involving the National Police are outlined. The specifics of involvement of the National Police in international peacekeeping and security operations are clarified. The trends in the development of administrative legislation in terms of improving the administrative and legal regulation of the organisation and implementation of international cooperation involving the National Police are proposed.

Keywords: international cooperation, National Police, administrative and legal research, administrative and legal status, regulatory and legal framework, administrative law, administrative and legal mechanism, types of cooperation, forms, methods, maintenance of peace and security, improvement, administrative legislation.